

«JEF VAN TUERENHOUT»

Tussen droom en werkelijkheid

We hadden hem ontmoet op het Wapenplein te Oostende. Met zijn lange haren, zijn losse manier van gaan en vooral die waakzame blik deed hij ons denken aan een prooivogel.

Jef Van Tuerehout, een vreemdeling in de stad. Niettemin een man met veel vrienden en kennissen. Een van 's lands grootste plastische kunstenaars.

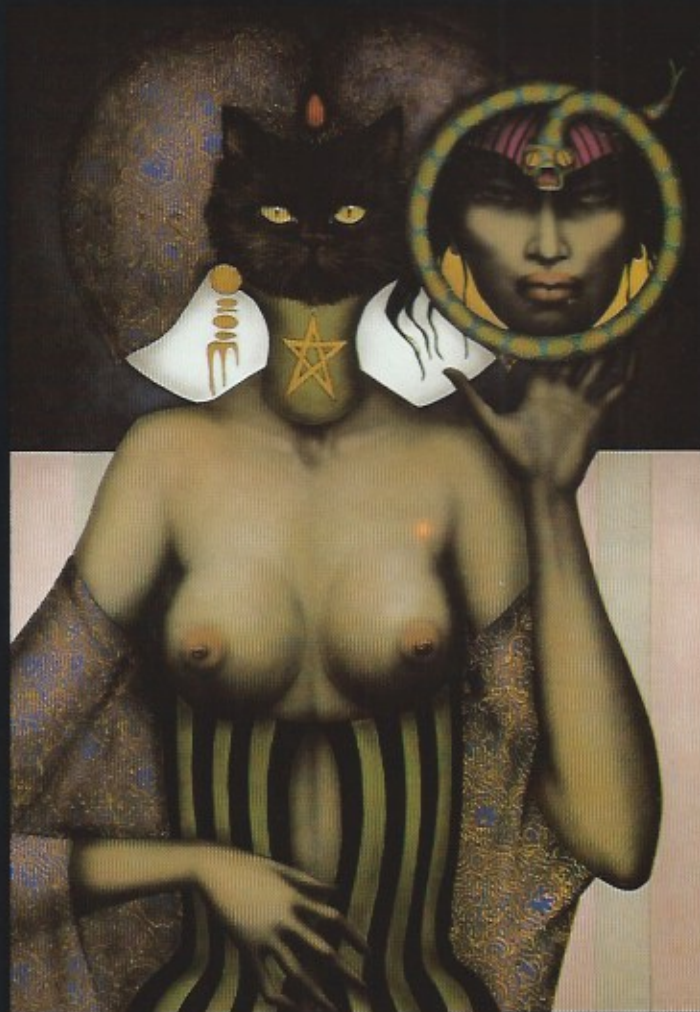
De scherp analytische geest van Jef Van Tuerehout voor alles wat te maken heeft met het menselijk «denken» en «zijn» alsmede de drang naar ervaring maakten van Jef Van Tuerehout reeds van jongsaf aan een zoeker.

De verzameling schilderijen in zijn woonkamer-atelier noemt Jef de staalkaart van zijn werk door de jaren heen. Men ontdekt er de verschillende episodes in het expressionisme, het miserabilisme, natuurlijk het symbolisme enz...

Eigenlijk allemaal beoordelingen van buitenaf. Want net zoals een Delvaux, een Fini, Balthus valt het werk van Jef Van Tuerehout niet zo maar onder te brengen bij die of die kunststroming. Althans niet in de beperkende zin van het woord. Jef Van Tuerehout is een kunstenaar die vanuit zichzelf werkt. Zich bijgevolg niet zo maar laat vastenten op die stijl of stroming.

Schoonheid, magie, poëzie, en mystiek, het zijn ongetwijfeld vier essentiële facetten die we terugvinden in de duidelijk sterk doorleefde kunst van Jef Van Tuerehout. Misschien had de lucht marineblauw moeten zijn, maar dat was te helemaal niet. Kokmeeuwen vlogen luidekrijgend over het stuwende strand. Winter aan zee. Op die natte winterdagen gingen we Jef Van Tuerehout opzoeken in zijn atelier op de zeedijk te Oostende.

Een belle-époque villa met absurd hoge plafonds doch precies daardoor ook een gevoel van comfortabele ruimte verschaffend. Met de al even hoge ramen kan het bij een noordwesterstorm wel

eens moeilijk vallen om het atelier warm te houden meent Jef Van Tuerehout.

De zeedijk heet hier Albert I Promenade, de villa's uit vervlogen gloriejaren dragen namen als Villa Maritza, enz...

We hebben plaatsgenomen in één van die gemakkelijke zetels. Jef zit dicht bij de kachel. Achter ons staat een pas afgewerkt schilderij.

Vier in 't zwart geklede en rechtopstaande vrouwen. Vrouwelijk, maar niettemin om één of andere reden ireëel. Frontale symboolgestalten voor wie de kunst van Jef Van Tuerehout dan toch een beetje kent. Is het een droom of werkelijkheid? Ondanks een zweem van onheil valt niet te ontkennen dat die vrouwen ook een sfeer van erotisch uitstralen. Maar Jef Van Tuerehout neemt het niet wanneer men

enkel het erotische in zijn werk wil zien. De drang naar het onbekende, het ongewone dat moet er vroeg ingezeten hebben bij Jef Van Tuerehout. Een jaar of tien oud begon Jef de wereld om hem heen intensief te verkennen. Daarvoor trok hij veel buiten de stad. De veranderingen in de natuur, de geheimen van de nacht, de vreemde verhalen uit dien tijde, het boeide hem meer dan eender wat.

Jef Van Tuerehout: «Ik dwaalde langs de met riet begroeide oevers van de Leuvense vaart. Ik ging veel kamperen. Met vrienden... maar toch meestal alleen. Dit in de dennebossen van Bonheiden. Er waren daar veel heidevennen en zandgroeven. 's Nachts was het er stikdonker of kreeg het landschap bij maanlicht een geheimzinnig karakter. Dit alles samen met de griezelver-

halen van de boeren, deed me sterk de onzichtbare aanwezigheid aanvoelen van diepere dingen in de natuur. Dit is later teruggekomen in mijn werk, onder de vorm van bomen met ogen...» Wat later, toen ik zo'n jaar of veertien oud was is dat allemaal snel gaan evolveren.

Ik leerde een beeldhouwer kennen. En toen werd het voor mij duidelijk. Ik wilde «artiest» worden. Niets anders interesseerde me nog. Tenslotte ging ik naar St. Lucas te Brussel. 's Avonds ging ik naar de academie te Mechelen waar ik na korte tijd bedankt werd voor mijn blijkbaar al te inspirerende aanwezigheid. Gelukkig mocht ik ook nog privélessen volgen bij de beeldhouwer, Evarist Opsommer. Eigenlijk kwam ik alleen nog naar huis om er te eten en te slapen». Het was de tijd van discussiëren tot een gat in de nacht. Over gespannen vormgeving, drie dimensionaliteit en geest. In het Mechelse leerde hij nog een schilder kennen bij wie hij iedere dag in de boeken mocht kijken en zijn schilderijen mocht laten zien. Na de oorlog is Jef Van Tuerehout die van zijn zeventiende een zelfstandig bestaan was gaan leiden vervolgens gaan samenwonen met een musikus en een beeldhouwer. Hij leerde Posper Detryer kennen, Ernst Wijnants en het geheimzinnige werk van Hubert Wolfs. Via Detryer kwam hij vervolgens in contact met het werk van De Chirico, Max Ernst, Paul Klee en het Mechels genie Rik Wouters. Maar Mechelen zou dra te benauwd worden voor een man als Jef Van Tuerehout. Iemand die alvast in de beginperiode een sterk inspirerende invloed had op het werk van Jef was Hubert Wolfs.

Jef Van Tuerehout: «Ik schilderde donkere, geheimzinnig ritselfende landschappen. Mistig dampende denebossen tot ik Mousorski hoorde. Ik was geobsedeerd. Nachtenlang schilderde ik «de nacht op de kale berg». En dit op alles wat me onder handen kwam, multiplex, papier, karton, soms op doek. Ik probeerde die bevreemdende atmosfeer van de muziek die me zo fascineerde, voor mezelf vast te leggen.

Toen Jef zo'n 18 jaar oud was leerde hij schilderen bij Rik Brouwers. Het was de periode van de grote dierlijke naakten.

Jef Van Tuerehout: «Permeke, De Smets, Fritz Van Den Berge, dat waren openbaringen voor mij. Van nu af schilderde ik zonder modellen. Dat was een echte bevrijding. Vergeten, de modellen van de academie en het beeldhouwersatelier. Voorbij, het geduldig maar niettemin moeizaam poseren van de liefjes.» Geleidelijk begon Jef zich steeds meer en

meer te bekommeren om het klimaat en de geest in zijn werk. Het onstoffelijk maken van de verf. Verder gaan dan louter de techniek. De drang naar vrijheid, het zoeken naar andere wegen was bij Jef - overigens ook nu nog - altijd aanwezig als een soort latente rusteloosheid. En wie het werk van Jef vandaag ziet, moet ongetwijfeld ja zeggen. Jef Van Tuerehout heeft grenzen overschreden.

We zijn afgedwaald van de oorsprong

Het regent nog steeds. Oostende heeft helemaal niet de mondaine sfeer mee van in de zomer. Op zo'n doordeweekse dag in de winter is Oostende een beetje dood. Jef is even naar «zijn kolenmijnen» zoals hij zelf zegt want met al dat praten heeft hij dat uit het oog verloren.

Goed, wat betekent nu eigenlijk een stijlgebondenheid, voor Jef Van Tuerehout?

Jef Van Tuerehout: «Weetje, volgens mij zijn we in onze tegenwoordige kunst een beetje afgedwaald van de werkelijke oorsprong, de oprechte noodzaak van de schilderkunst. Laten we het concreet stellen. Een negerbeeld werd niet gemaakt om tentoongesteld te worden. Het werd zeker niet gemaakt om verkocht te worden. Meestal werd het weggezet in een donkere hoek van een hut of weggestopt zelfs ergens in de grond. Men wist dat het bestond en dat was voldoende. De deelname van diegenen die van het bestaan afwisten bestond erin hun fantasie te laten werken. Primitieve volkeren bezitten nog die rijkdom. Rijker dan het bezit is de band tussen geest en kunstvoorwerp. Een ander zeer typisch voorbeeld van de kunstbenadering zijn de Middeleeuwen. Heel veel schilderijen bleven weggesloten. Ze werden slechts bij heel bijzondere gebeurtenissen aan het publiek getoond. De beroemde triptieken of drieluiken uit de Middeleeuwen, die bleven meestal dicht. Het contact tussen kunst en toeschouwer was er echter des te groter door. Het fascineerde de mensen en men wachte vol geduld en vol eigen fantasie tot de kunst dan eens getoond werd. De werkelijke oorsprong van deze kunst lag hem in het mystieke. De verbondenheid van de mensen uit alle lagen van de bevolking toen lag hem ongetwijfeld ook in de stijlvastheid».

Is dit een kritiek op het overdreven geflirt met alle mogelijke en steeds weer nieuwe stijlen en stromingen van nu.

Jef Van Tuerehout: «Nee, dat is een konklusie. Nu leven we in een andere tijd. Alles verandert zo snel, het tegelijkertijd optreden van verschillende tijdsfilosofieën vindt men terug in de kunst. En goed of slecht wordt daardoor nogal eens bepaald door die stijlgebondenheid van een moment. Dat werkt verwarrend en resulteert bij lange na niet altijd in goede kunst. Honderden, zo niet duizenden kunstenaars pogen steeds weer mee te evolveren. Vaak verliest het werk

zijn persoonlijkheid. Vroeger, in de Middeleeuwen lag dat geheel anders. Men had maar één tijdsfilosofie per honderd jaar. Hoeveel kunstwerken zijn er niet tot stand gekomen onder invloed van het katholicisme? Vele stijlen brengt wel verrijking doch zoals eerder opgemerkt vooral verwarring bij de toeschouwer.

De vrouw in het werk van Jef

Jef Van Tuerehout betreurt het dat sommige mensen enkel en alleen dat vrouwelijke, dat erotische element in zijn werk kunnen of willen zien. Het valt niet te ontkennen. De vrouw is veelal aanwezig in het werk van Jef Van Tuerehout. Al naargelang interpretatie is ze madonna, kat, magisch, hoer, godin, heks, lief, provokerend.

Jef Van Tuerehout: «De vrouwen die ik schilder zijn alvast niet om mee te slapen. Het is immers nooit mijn bedoeling geweest om zo maar vrouwen te schilderen. Maar de vrouw is het wezen dat zich het best leent als medium voor de geest die ik wil in mijn werk. Veelal komt ze uit de wereld van mijn onderbewustzijn. Zijn het dan nog wel vrouwen die ik schilder? Niet in die zin dat we ze kennen. Ze bezitten een geheim, maar het zijn zeker geen vrouwen om mee te leven. Ze zijn suggestief, uitdagend, giftig en persvers. Het vrouwelijk element dat is er. Ook de erotiek in mijn werk dat is ontegensprekelijk aanwezig. Maar erotiek is volgens mij een motor. Iets als een element van levensdrang.

Een tijd lang leefde de zwerfver, de zoeker Jef Van Tuerehout tijdens zijn vakantieperiodes tussen zigeuners in het zuiden van Spanje. Van hen leerde hij heel wat bij over de taal en de geest van de symboliek.

Een symbool geeft aan iedereen de mogelijkheid van eigen interpretatie. Het kan richtlijnen geven in verband met eeuwige waarden. Vruchtbaarheid, aarde en kosmos. De zigeuners zeggen; De vrouw is de aarde, de maan is de stier en de re-

gen, het sperma. Het pentagram draagt de oplossing van zijn eigen problemen in zich. De slang verbeelde de vruchtbaarheid voor ze door de kerk vertrappt werd. De twee driehoeken, deze met de punt omlaag symboliseerde de vrouw, met de punt omhoog de man. Wanneer ze gekruist zijn en een zeshoekige ster vormen betekenen ze het één worden van het vrouwelijk en mannelijk element. Bevindt er zich een punt in het midden, dan is dit de vrucht. Wordt een symbool echter een teken dan verliest het zijn kracht als symbool. Jef Van Tuerenhout, een beetje magiër.

De figuren die Jef Van Tuerenhout schildert hebben met de tijd een eigen verhouding ontwikkeld. Het zijn inderdaad archetypes.

« Lilith, de eerste vrouw van Adam droeg haar sexe op haar voorhoofd. Zij is de godin van de nacht, kopuleerde met de dieren, zij was donker en geboren in het laatste kwartier van de maan. De anti-Eva zoals je wil. Ze werd dan ook uit het paradijs gejaagd.

Wat leest een man als Jef Van Tuerenhout zo allemaal? Lijkt ons bepaald intrigerend.

« Ik lees nogal wat gedichten. Meestal dezelfde; Lorca, Lautreamont, Baudelaire. De schrijvers die ik prefereer zijn zeer uiteenlopend. Kafka... natuurlijk en verder Vestdijk, Miller, Steinbeck, Hemingway. Verder lees ik af en toe wat over godsdiensten, symboliek en psychologie (Jung). Alleen dichters en muziek bevorderen mijn imaginatie ».

We blijven nog wat napraten in het goed verwarmde woonkameratelier van deze grote kunstenaar. Dat zijn werken ruime buitenlandse belangstelling genieten hoeft geen betoog.

De zeldzame prooivogel met de fel gele ogen staat op haar voorhoofd gegrift. Haar blik hooghartig en vals misschien. Een rode bloem ligt op de welving van haar donkere buik. Geen vrouw om mee te gaan slapen en maar best zo. Maar we kunnen er

niemand van weerhouden om van ver en onbewust van haar te houden. Het kosmopolitische werk van een kunstenaar van eigen bodem. Jef Van Tuerenhout.